

ΚΑΣΤΕΛΛΑΡ

πρώην Πρόεδρος τῆς Ἰσπανικῆς Δημοκρατίας.

ΚΑΣΤΕΛΛΑΡ.

Ὁ Αἰμίλιος Καστελλάρ ἐγεννήθη κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1832 ἐν Κἀδ.ζ. Ἐν πρώτοις ἐγένετο γνωστός ὡς καθηγητὴς τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Μαδρίτης καταλαβὼν τὴν θέσιν ταύτην διὰ διαγωνισμοῦ. Διεκρίθη δ' ἐνωρὶς διὰ τὴν ἀπαράμιλλον εὐφράδειάν του, διὰ τῆς ὁποίας εἰζευρεν ὁ Ἰσπανὸς Δημοσθένης νὰ προσελκῆ τὸς ἀκροατὰς του· καὶ αἱ λυρικαὶ αὐτοῦ στροφαὶ ἐτύγγα-

νον τῆς αὐτῆς ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, καὶ ἐν τῇ Βουλῇ, καὶ ἐν ταῖς συναναστροφαῖς καὶ ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ ἐξώστου πρὸς τὸν λαὸν ὁμιλίαις του. Γράφων δὲ εἰς διαφόρους φιλελευθέρους ἐφημερίδας ἦτο ἀρχισυντάκτης τοῦ Βήματος καὶ τῷ 1864 ἰδρύσατο αὐτὸς ἰδίαν ἐφημερίδα τὴν Δημοκρατίαν, ἐνθα αἱ πολιτικαὶ αὐτοῦ ἰδέαι ἔλαβον χροιάν τινα μυστησμοῦ, ἕνεκα τοῦ ὁποίου πολλοὶ τῶν δημοκρατικῶν τὸν ἐγκατέλειψαν καὶ ἔχασαν καὶ τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ θέσιν του. Τῷ 1866 μετέσχε τῆς ἐπανάστασεως τὴν ὁποίαν κατέπνιξεν ὁ

Σερράνος, ἀλλ' ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἐπαναστατῶν, κατεδικάσθη εἰς θάνατον καὶ διαβὰς τὰ ὄρια κατέφυγεν εἰς Γενεύην καὶ ἔπειτα εἰς Γαλλίαν.

Ὅτε δ' ἐξεργάγη τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1868 καὶ ἐξεθρονίσθη ἡ Ἰσαβέλλα, ὁ Καστελὰρ κατήλθεν εἰς Ἰσπανίαν καὶ ἔγεινεν ἀρχηγὸς τοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ μετὰ τὴν Ἰσαβέλλαν βασιλεύσας Ἀμεδαῖος παρητήθη κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1873, ὁ Καστελὰρ προσελήφθη ἐν τῇ προσωρινῇ κυβερνήσει ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐκλεχθεὶς δὲ πληρεξούσιος ἐν τῇ ἐθνικῇ συνέλευσει, εἰργάσθη παντὶ σθένει ὑπὲρ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς δημοκρατίας προτρέπων εἰς τοῦτο τὴν προσωρινὴν κυβέρνησιν. Ἡ πρότασις δ' αὐτοῦ περὶ γενικῆς ἀμνηστίας τῶν πολιτικῶν ἐγκλημάτων ἀπερίφθη. Εἰς τὰς συζητήσεις δὲ περὶ τοῦ νέου συντάγματος τῆς Ἰσπανίας ὁ Καστελὰρ προσεπάθη νὰ ὑπερισχύσῃ αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαὶ τοῦ, ὑποκινήσας συγχρόνως τὰς τοῦ λαοῦ διηλώσεις κατὰ τῆς μελετωμένης ἀνιδρύσεως τῆς μοναρχίας, διοργανίσας πρὸς τοῦτο καὶ συναθροίσεις τοῦ λαοῦ ἐν ταῖς ὁποῖαις ἠγόρευσε πολλάκις. Κατὰ τὸν Αὐγούστου τοῦ 1873 ὁ Καστελὰρ ἐξελέγη πρόεδρος τῆς Βουλῆς, καὶ κατὰ τὸν 7 ἔβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐπενεγκὼν πολλὰς βελτιώσεις, διοργανίσας τὸν στρατὸν καὶ ἐμπνεύσας αὐτῷ τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν καὶ ἀποκρούσας δραστηρίως τὰς τῶν καρλιστῶν ἐπιθέσεις. Διὰ τῆς συνέσεως δ' αὐτοῦ ἐλύθη ἀναιμάκτως τὸ ζήτημα τοῦ Βιργινίου τὸ πολυθρόνητον τοῦτο ἀμερικανικὸν πλοῖον τὸ ὁποῖον περὶ τὰ τέλη παρελθόντος ὁκτωβρίου ἐπλευσεν εἰς Κούβαν κομίζον εἰς τοὺς ἐκεῖ ἐπαναστάτας ὅπλα καὶ πολεμοφόδια, καὶ συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, ἀπεδόθη εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καὶ οὕτω προσελήφθη πᾶσα ἀφορμὴ πολέμου μεταξὺ Ἀμερικῆς καὶ Ἰταλίας. Ἐπίσης δὲ ἐπολιτεύθη κάλλιστα καὶ ἐσχάτως κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Καρθαγένης.

Κατὰ δὲ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1873 ὁ Καστελὰρ παρητήθη τῆς προεδρίας τῆς δημοκρατίας μετὰ δεκατετράωρον ἐν τῇ Βουλῇ σφοδρὰν συζήτησιν, καθ' ἣν ἡ κυβέρνησις ἐπολεμήθη διὰ ψήφων 120 κατὰ 100. Τῇ αὐτῇ δ' ἡμέρᾳ ὁ στρατηγὸς Παβίας διέλυσε διὰ στρατιωτικῆς βίας τὴν Βουλὴν κατὰ τοῦ πραξικοπήματος τούτου διεμαρτυρήθη μὲν ἐντόνως ὁ Καστελὰρ, ἀλλ' ὁ διάδεξιμος αὐτὸν στρατηγὸς Σερράνος ἐπέθελε πανταχοῦ διὰ τῆς λόγχης τὴν θέλησίν του.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΧΙΒΑΣ.

ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΑΜΩΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ.

Τὸ Τουρκεστάν κείμενον ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀσίας, ὀρίζεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῆς Ρωσσίας, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς μεσημβρίαν ὑπὸ τοῦ Καβούλ, Ἐράνης καὶ Περσίας, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κασπίας

θαλάσσης καὶ τῆς Ρωσσίας. ἔχει δὲ 40,000,000 κατοίκων καὶ σύγκειται ἐκ πολλῶν ἀνεξαρτήτων μικρῶν κρατῶν, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται χανάτα καὶ διοικούνται ὑπὸ ἰδίων ἀρχηγῶν. Τῶν χανάτων δὲ τούτων κυριώτερα εἶνε τὸ τῆς Βουχάρας, τὸ τῆς Χίβας, τὸ τῆς Χοκάνδης, ὅπου εἶνε τὸ κυρίως Τουρκεστάν, τὸ τοῦ Ἰσάαρ, τὸ τοῦ Μπανταχάν, Κούλμ, καὶ Μπάλκ. Ἡ χώρα αὕτη, ὀρεινὴ πρὸς Α, καίται ἐν τῇ μεγάλῃ κεντρικῇ κοιλότῃ τῆς ἀσιατικῆς Ἠπείρου, ἥτις φαίνεται ὅτι ἄλλοτε ποτε ἦτο κοίτη ἀπεράντου θαλάσσης, τῆς ὁποίας λείψανα εἶνε ἡ Κασπία θάλασσα καὶ ἡ λίμνη Ἀράλ, μετὰ τῶν ὁποίων κατοικοῦσιν Τουρκομάνοι ὑποδαιρούμενοι εἰς φυλὰς πλείστας ὅσας δημοκρατουμένας, καὶ εἰς τὸ Β. μέρος τῆς χώρας οἱ Κιργήσιοι, ἐν μέρος τῶν ὁποίων εἶνε φόρου ὑποτελεῖς τῇ Ρωσσίᾳ.

Τὸ Τουρκεστάν εἶνε χώρα μέρος μὲν εὐφορωτάτη καὶ ἄριστα καλλιεργημένη, μέρος δὲ πλήρης ἐρήμων ἀμυδῶν καὶ στεππῶν ἀκαλλιεργήτων. Ἀπὸ τῆς λίμνης Ἀράλ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Οὐράλ ἐν μόνον δένδρον εὐρίσκεται, μία λεύκη· εἰζεύρετε δὲ πόσις εἶνε ἡ ἔκτασις αὕτη; εἶνε 500 χιλιομέτρων δηλ. 100 περίπου ὥρων! Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης θεραπεύουσιν ἰδίως τὸ ἐμπόριον, ἔχοντες ὅμως καὶ μικρὰν τινα βιομηχανίαν, χάρτην μεταξίνον, ὑφάσματα βαμβάκινα καὶ μετάξινα. Οἱ δὲ πρὸς Β. καὶ πρὸς Δ. κατοικοῦντες εἶνε νομάδες, τρέφοντες πολλὰ ποίμνια προβάτων, καμήλων καὶ ἵππους ὀνομαστούς. Εἶνε δὲ Μωαμεθανοὶ Σουνίται τὸ θρησκεῖμα, ὀλίγοι δὲ τινες αὐτῶν Ἑβραῖοι καὶ εἰδωλολίτραι.

Κυριώτερα δὲ πόλεις εἶνε ἡ Βουχάρα, πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου Χανάτου καὶ κέντρον τοῦ ἐμπορίου ἔχουσα περὶ τὰς 400 χιλιάδας κατοίκων. Ἡ Σαμαρκάνδ ἡ πόλις τοῦ αὐτοῦ χανάτου ἔχουσα κατοίκους 40 χιλ. καὶ παράγουσα χάρτην μεταξίνον, καὶ ὑφάσματα βαμβάκινα καὶ μετάξινα. Ἐν αὐτῇ εἶνε καὶ ὁ τάφος τοῦ Ταμερλάνου, ὅστις τὴν εἶχεν ἐκλέξει ὡς πρωτεύουσάν τοῦ ἀπεράντου κράτους του. Εἶχε δὲ τότε 150 χιλιάδας κατοίκων καὶ 300 τζαμιά, ἀλλὰ κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἐξέπεσε. Χοκάνδ ἡ πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου Χανάτου, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἔχουσα 400 τζαμιά καὶ κατοικουμένη ὑπὸ 400 χιλιάδων ψυχῶν. Χίβα πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου Χανάτου, περὶ τῆς ὁποίας λέγομεν κατωτέρω.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Τουρκεστάν γενικῶς. Ἰδίως δὲ τὸ Χανάτον τῆς Χίβας εἶνε τὸ μέγιστον τῶν χανάτων, περιλαμβάνον ἔκτασιν 190 τετραγωνικῶν μιλίων εἶνε δὲ εὐφορὸς ὅσας μετὰ τῶν ἀπεράντων καὶ ἀγόνων ἐρήμων. ἔχει ἐτησίαν πρόσδοτον 2 περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν καὶ κατοίκους 500,000 (ἐξ ὧν αἱ 100 χιλιάδες εἶνε δούλοι) ἐμπορευομένους διὰ καραβανίων μὲ τὸ Ὄρεμβούργον, Ἀστραχάν, Περσίαν καὶ Ἀφγανιστάν. Τοῦ χανάτου τούτου πρωτεύουσα εἶνε ἡ Χίβα ἔχουσα 40 χιλ. κατοίκων, ἀκρόπολιν, 30 τζαμιά, μενδρεσὲν (σχολεῖον) καὶ ἐμπόριον ζωηρότατον· εἶνε δὲ ἡ πρωτίστη ἀγορὰ τῶν δούλων ἐν Τουρκεστάν, ἔχει ὁδοὺς στενάς καὶ σχολιάς καὶ περικυκλοῦται ὑπὸ διπλοῦ πηλίνου τείχους, ὠλισμμένου διὰ 400 περίπου τηλεβόλων.

Τὸ χανάτον τῆς Χίβας εἶχεν ἄλλοτε πολλὰς ση-

μαντικὰς πόλεις, καὶ τὰ σχολεῖα τῆς ἦσαν περίφημα· ὁ σοφώτατος ἀραψὺ λεξικογράφος Ζαμαχχάρης καὶ ὁ διάσημος ἰατρός Ἀδικέννας ἐδίδαξαν ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τῆς χώρας ταύτης, πρότερον κλυομένης Χαρέσμου. Ἀλλὰ σήμερον οὐδὲν ἔχον τῶν λαμπρῶν τούτων παραδόσεων σώζεται. Οἱ Μογγόλοι εἰσβαλόντες τὰ πάντα ἀφήρπασαν· ἔπειτα δὲ αἱ τουρκαὶ ὀρδαὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν ἀτυχῆ ταύτην χώραν τὴν βαρβαρότητα καὶ ἀταξίαν. Ἀπὸ τῆς περιόδου δὲ ταύτης ἡ ἱστορία τῆς Χίβας μᾶς παριστᾷ σειρὰν ἀδιάκοπον ἐπαναστάσεων. Καὶ δὲ μὲν ὑπερισχύοντες οἱ Ἑσβέν, ἡ οἱ Κιργήσιοι ἢ καὶ οἱ νομάδες Καρακαλπάκται, καταλαμβάνουσι τὴν ἀρχήν, ὅτε δὲ ὑπερισχύει ἡ Βουχαρία ἢ ἡ Περσία. Ἡ δὲ νῦν βασιλεύουσα δυναστεία κἀθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλὰ πρὸς στερέωσιν τῆς ἡναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς συνεχεῖς ἀγῶνας. Τὰ χωρία εἶνε εἰς τὴν διάκρισιν τῶν νομάδων, οἵτινες τὰ λεηλατοῦσι καὶ τα φορολογοῦσι. Τὰ ἐρεῖπια συναθροίζονται ἀλλεπάλληλα, αἱ πρὶν καλλιεργημέναι καὶ εὐφοροὶ γαῖαι μένουσιν ἤδη χέρσοι, καὶ αἱ στέππαι αὐξάνουσι.

Οὕτω πως δ' ἐχόντων τῶν πραγμάτων τούτων, πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι ἡ Χίβα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχῃ σχέσεις φιλικὰς καὶ τακτικὰς πρὸς τοὺς γείτονάς της. Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ βλέπῃ ἢ αὐτῇ τῆς Τεχεράνης μετ' ἀδιαφορίας τοὺς ὑπὸ τῶν Χιβαίων ἀρπαζομένους Πέρσας ὑπηκόους της, καὶ ἐργαζομένους ὡς δούλους εἰς τοὺς ἀγρούς αὐτῶν; Πολλάκις ἠπειλήσεν ἡ Περσία τὴν Χίβαν διότι ὑποθάλλει καὶ προστατεύει τὴν δουλείαν, ἠτοιμάσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτῆς, ἀλλὰ πάλιν ἐστάθη. Καὶ ἡ Βουχαρία δὲ ἔχει παράπονα διὰ τὰς συχνὰς ἐπιδρομὰς τῶν χιβαϊκῶν φυλῶν, μετὰ τῶν ὁποίωνοὶ γείτονες ἀνταλλάσσουν ἀπλοῦς ἀκροβολισμοὺς μόνον, συντελοῦντας εἰς τὴν διαίωσιν τῆς μεταξὺ τῶν ἔθρας. χωρὶς ὅμως νὰ κατορθώσῃ νὰ καταδαμάσῃ τὴν ληστείαν. Μία δὲ μόνον δύναμις ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῆς Χίβας, καὶ ἡ δύναμις αὕτη εἶνε ἡ Ρωσσία.

Ἐξεστράτευσαν λοιπὸν κατὰ τῆς Χίβας οἱ Ῥώσοι τῷ 1841 ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσαν· διότι νὰ μὲν συνῆψαν ἐμπορικὴν συνθήκην, ἐξασφαλίζουσαν τὰς μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Χίβας σχέσεις καὶ καταργούσαν τὴν δουλείαν, ἀλλ' ἡ συνθήκη αὕτη οὐδέποτε ἐξελήφθη· καὶ ὅτε τῷ 1859 ὁ εἰς Χίβαν ἀποσταλεὶς ἀντιπρόσωπος τῆς Ρωσσίας συνταγματάρχης Ἰγνατιεφ ὁ νῦν στρατηγὸς καὶ πρεσβευτὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐνεθύμισεν εἰς τὸν Χάνον τὴν συνθήκην ταύτην, ἐκεῖνος τῷ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν τὴν ἐνθυμεῖται παντάπασιν, καὶ ὅτι οὐδὲ ἔχνος κἂν αὐτῆς εὐρίσκεται μετὰ τῶν χιβαϊκῶν ἐγγράφων. Βλέπουσα λοιπὸν ἡ Ρωσσία ὅτι αἱ συνθήκαι καταπατοῦνται, καὶ θέλουσα νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς ἐν Χίβᾳ ὑπηκόους της ἐκ τῆς δουλείας, ἄμα δὲ νὰ τιμωρήσῃ καὶ τὸν Χάνον, ἀπεράσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Χίβας, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1873 πρεσβεῖα Κιργησίων ἐλθοῦσα εἰς Μόσχαν ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν αὐτῆς κατὰ τῶν ἐνοχλούντων αὐτοῦ Χιβαίων. Ὄθεν κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἡ Ῥωσικὴ κυβέρνησις ἀπέστειλε 15 χιλιάδας στρατιωτῶν ὑπὸ τὴν ἀρχή-

ρίαν τοῦ στρατηγοῦ Κάουφμαν. Αἱ 15 αὗται χιλιάδες διηρέθησαν εἰς τρία σώματα καὶ ἀνεχώρησαν τὸ μὲν ἐκ Μάζρης θαλάσσης, τὸ δὲ ἐξ Ὄρεμβούργου, τὸ δὲ ἐκ Τασχκέντ ἵνα προσβάλωσιν ἀπὸ τριῶν συγχρόνως μερῶν τὸ Χανάτον τῆς Χίβας.

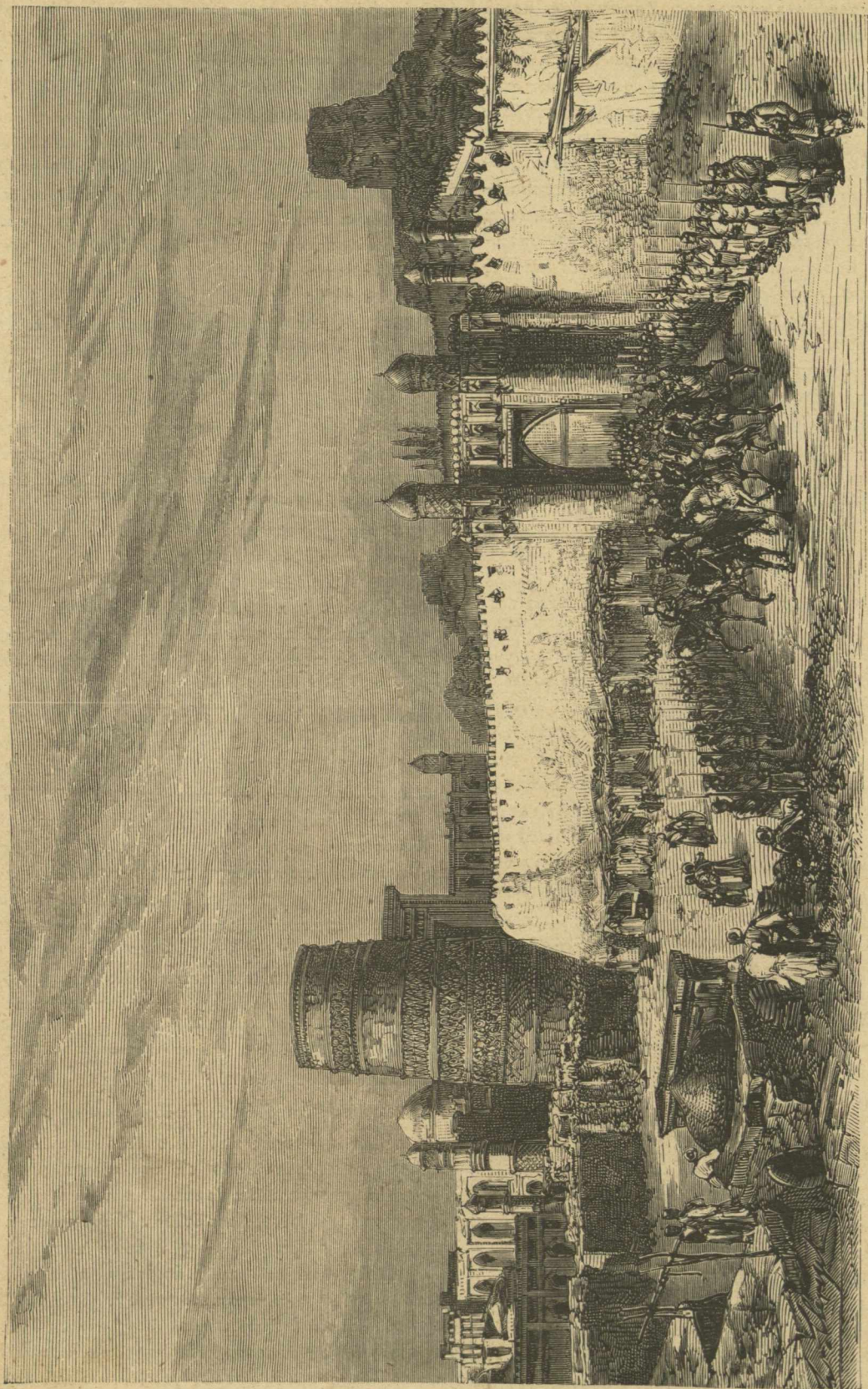
Ἀνεκδιήγητα εἶνε τὰ ὅσα ἔπαθεν ὁ Ῥωσσοὶς οὗτος στρατὸς ἕως οὗ φθάσῃ εἰς Χίβαν. Διήλθεν ἀπεράντους ἐρήμους, ὅπου ἐπὶ 12 περίπου μίλια οὐδὲ σταγὼν ὕδατος εὐρίσκειτο, ὥστε πολλοὶ δὲν ἀντέτεχον πλέον νὰ κἀθῆνται ἐπὶ τῶν ἵππων των, καὶ ἐπιπτον κάτω λειποθυμοῦντες, οἱ δὲ πεζοὶ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσωσι. Τοσαύτη δ' ἦτο ἡ θερμότης ἢ μάλλον ὁ καύσων, ὥστε τὰ θερμόμετρα διεπράγην πρὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, καὶ ἡ γῆ ἔκαεν ὡς τὸ πῦρ. Καὶ ἀλλοῦ μὲν τὸ ἔδαφος ἦτο ἐκ λεπτοῦ καὶ ζέοντος πηλοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἄνθρωποι καὶ ἵπποι ἐχώνοντο μέχρι τῶν γονάτων, ἀλλοῦ δὲ ὑψοῦντο νέφη κονιορτοῦ καθιστῶντα δυσκολωτάτην τὴν ἀναπνοήν. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ζῶα τῆς ἐρήμου, αἱ κάμηλοι, τόσον φοβερὰς εὗρον τὰς ἐρήμους τῆς Χίβας, ὥστε πλείστοι ὅσαι ἀπέθανον. Ἐκ τῶν 2800 καμήλων τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ Κάουφμαν, ἐχάθησαν ἐντὸς ὀλίγων μόνον ἡμερῶν 1560, φέρουσαι τροφὰς ἢ πολεμοφόδια Ἀφ' οὗ δὲ ἐχάνοντο αἱ κάμηλοι, ἐχάνοντο φυσικὰ καὶ τὰ φορτεῖα των, ὥστε ἠλαττοῦντο ὅλοεν αἱ τροφαὶ τοῦ στρατοῦ. Καὶ τὰ μὲν παθήματα ὑπῆρξαν ἀμυροῦλα καὶ φοβερά, ἀλλὰ περιέργως πως, πολὺ ὀλίγοι ἀπέθανον ἀναλόγως.

Μετὰ μυρίου λοιπόν, ὡς εἶπομεν, μόχθους καὶ στερήσεις, μετὰ Ῥωσικῆς ὄντως καρτερίας ὑπερνικήσαντες πάντα τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως παρεμβλλόμενα προσκόμματα, ἔφθασαν οἱ Ῥώσοι περὶ τὰ τέλη Μαΐου εἰς Χίβαν, ἥτις μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν παρεδόθη. Ὁ Χάνος κατὰ πρότον κρυφθεὶς, προσήλθεν ἔπειτα καὶ παρεδόθη ἄνευ ὄρων. Ἐπεγράφη δὲ συνθήκη δι' ἧς ὁ Χάνος ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ 2 ἑκατομμύρια ρουβλίων (9 ἑκατομμ. περίπου δραχμῶν) ὡς ἀποζημίωσιν, καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς δούλους ὅλους, τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι εἶνε Πέρσαι. Ὁ Κάουφμαν ἀφῆκεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου του, ἀλλὰ περιστοιχοῦμενον ὑπὸ συμβουλίου, ὥστε αὐτὸς εἶνε ἡδὴ βασιλεὺς ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι.

Τὰ ὀλίγιστα ταῦτα περὶ Χίβας καὶ τῆς ἀλώσεως αὐτῆς, καθιστᾷ ζωηρότερα ἢ παρατιθεμένη εἰκὼν.

Εἶνε ἤδη ἡ στιγμή καθ' ἣν ὁ Κάουφμαν εἰσέρχεται μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς Χίβας. Ἡ μεγάλη πύλη ἐκατέρωθεν τῆς ὁποίας εἶνε παρατεταγμένοι Ῥωσσοὶ στρατιῶται, ὑποδεχόμενοι τὸν εἰσερχόμενον στρατηγόν των, ἡ πύλη αὕτη εἶνε ἡ τῶν Ἀνακτόρων. Ὁ πρὸς ἀριστερά πύργος ἔχων σχῆμα βαρελίου, εἶνε ὁ περίφημος πύργος τοῦ Σαῖδ Μαχμούδ Ραχίμ Χάν, ἔχων ὕψος μὲν 120 ποδῶν διάμετρον δὲ 30. Εἶνε δὲ λευκότατος καὶ πεποικιλμένος διὰ λαμπρῶν καὶ ζωηρῶν χρωμάτων, καὶ λαμποκοπεῖ εἰς τὸν ἥλιον, ὡς καὶ οἱ ὑπεράνω τῆς πύλης πυργίσκοι.

Ὁ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ εἰς τὸ βάθος μακρὰν φαινόμενος τετράγωνος πύργος εἶνε τοῦ Χαρεμίου, οἱ δὲ πυργίσκοι οἱ πλησίον τῆς πύλης κοσμοῦσι τὸν

ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΩΝ ΡΩΣΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΣ ΧΙΒΑΝ. (κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1873).

ΑΓΓΕΙΟΝ ΣΙΝΙΚΟΝ.

κλειστόν ἐξώστην, οὕτως εἶπεν, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ο Ἡά-
νος ὑποδέχεται τοὺς θέλοντας νά τῷ ὁμιλήσωσι.

Τὸ ἀγγεῖον τοῦ ὁποῦ σήμερον δίδομεν τὴν εἰκόνα,
δύναται νά θεωρηθῆ ὡς ἐν τῶν τελειοτάτων δειγμά-

των τῆς κεραμευτικῆς τοῦ Οὐρανού κράτους. Ὑπὸ τὸ
ἀγγεῖον ὑπάρχει ἐπιγραφὴ λέγουσα ὅτι ἐχρησίμευεν
εἰς θρησκευτικὰς τελετὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τσχίν-Αίγγ.
Ἐπὶ τοῦ λαίμου παρίστανται ἄνθρωποι ἐνδεδυ-
μένοι στολὰς αὐλικῆς, καὶ κρατοῦντες σκῆπτρα τιμη-
τικὰ. Βαδίζουσι δὲ ἐν παρατάξει ἵνα προσφέρωσι

θυσίαν τῇ Θεῷ Κουάν-Ἴν. Πλησίον δ' αὐτῶν κομ-
ψὸς τις Κινέζος κρατεῖ τόξον καὶ σκοπεύει. Ἐπὶ δὲ
τῆς στρογγύλης κοιλίας τοῦ ἀγγείου παρίστανται
διάφοροι σκηναὶ τοῦ βίου φιλοσόφου τινός.

Castell.

F. W. MEYER

ΑΓΓΕΙΟΝ ΣΙΝΙΚΟΝ.

Ἡ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΤΑΛΜΑ,

Περὶ τοῦ διασῆμοσ τοῦτου γάλλου ἡθοποιοῦ ἀκμά-

σαντος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, διηγού-
ται τὰ ἐξῆς.

Ὁ Τάλμασ διδάξασ ἀπὸ τῆς σκηνῆς Κάρλο ν
τὸν σ' μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἐπιτυχίας, ἡσθένησε

μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Ὅτε δ' ἦλθεν ὁ ποιητὴς τοῦ δράματος τούτου νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἀσθενοῦντα καλλιτέχνην, οὗτος εἶπεν εἰς αὐτόν.

— «Θά σας διηγηθῶ παράδοξόν τι, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εὐχάριστον, ὅπερ μοι συνέβη. Πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἐν τῇ ἐξάψει τοῦ πυρετοῦ, ἠσθάνθην τὴν κεφαλὴν μου τεταραγμένην καὶ τὰς ιδέας μου συγκεχυμένας· συγχρόνως δὲ μ' ἐγκατέλειψαν αἱ δυνάμεις μου καὶ ἐλειποθύμῃσα. Ὅτε δὲ συνῆλθον ἐσκεφθῆν περι τῆς ταυτοχρόνου καὶ βαθμιαίας ἀποσβέσεως τῶν φυσικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων καὶ ἐνόησα ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τι καλὸν διὰ τὸ θέατρον, ὅταν δηλ. θέλῃ τις νὰ ὑποκριθῇ ἀποθνήσκοντα ἄνθρωπον. Ὅθεν ἀπεφάσισα νὰ καταβάλω πᾶσαν προσοχὴν ὥστε νὰ ἐνθυμῶ ὅλας τὰς φάσεις τοῦ παθήματός μου τούτου, ἐὰν ἤθελε μ' ἔλθει πάλιν. Καὶ τῷ ὄντι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐφάνησαν τὰ αὐτὰ συμπτώματα. . . ἐπέτυχον δὲ νὰ παρακολουθῶ βῆμα πρὸς βῆμα πᾶν ὅ,τι ἠσθάνθην καὶ ὑπέφερα, καὶ ἐν ᾧ μὲ κατελαμβάνεν ἡ λειποθυμία, ἐγὼ προσεπάθουν νὰ μὴ λησμονήσω τίποτε. Ἐπέτυχον λοιπόν! ἐνθυμοῦμαι τὰ πάντα! Καὶ ὅταν ἀναρρώσω καὶ παραστήσω ἀποθνήσκοντα Κάρδλον τὸν σ', θὰ ἴδῃτε ἄλλο πρᾶγμα, πρωτότυπον καὶ θαυμαστόν.

Οἱμοί! ὁ Τάλας ἀπέθανε μετ' ὀλίγον (1826) ἀφῆσας ἔρημον καὶ ἀτέλεστον τὴν τελευταίαν ταύτην αὐτοῦ μελέτην.

ΠΥΡΓΙΤΟΥ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

— Ἄ, λόγια . .

— Πυργίτη μου, Πυργίτη μου, ἀγαπητέ μου Πυργίτη!

Ἐγὼ δὲν εἴξευρα τί νὰ κάμω.

— Αὐτὸς εἶνε, αὐτὸς εἶνε, δὲν ἀμφιβάλλω πλέον.

Ἡ ἐντροπή δὲν μ' ἄφινε νὰ πετάξω πρὸς τὴν Ἐλένην μου. Καὶ μάλιστα ἡ λέξις ἀχάριστος ἐβόιζεν εἰς τὰ ὦτα μου.

Ἀντὶ λοιπὸν νὰ ριφθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, τὰς ὁποίας μετὰ τόσης ἀγάπης ἦνοιγεν, ἐσφιγξα τὴν καρδίαν μου καὶ ἐπέταξα εἰς ἄλλο δένδρον καὶ ἐκρύφθην.

— Ὄ, βέβαια δὲν εἶνε αὐτός, δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ Πυργίτης μου, διότι θὰ ἤρχετο πλησίον μου καὶ δὲν θὰ ἔφευγε.

Καὶ ταῦτα ψιθυρίζουσα ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ἐξάδελφου τῆς, σκυθρωπὴ καὶ περίλυπος.

— Μάλιστα, ἀγαπητή μου φίλη, ὁ Πυργίτης σου ἦτο ἐκεῖνος, ὁ ἀχάριστος καὶ ἀνάνδρος Πυργίτης σου! Ἀνεφώνησα, ἀφ' οὗ ἐκείνη ἀνεχώρησε, καὶ ἀνεχώρησα κ' ἐγώ.

Ἐξηκολούθησα πάλιν τὰς περιουσίας μου, ζητῶν οἰκογένειάν τινα, πλησίον τῆς ὁποίας νὰ ζήσω ἡσυχος τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μου, ὡς σὰς εἶπον ἀνωτέρω. Ἐπεσκεπτόμην λοιπὸν τὰς ἐξοχικὰς οἰκίας, διότι ἦτο ἤδη θέρος, ἐμελέτων τὰ ἦθη τῶν κατοίκων, πάντοτε ὅμως διστάζων καὶ ἀναβάλλων εἰς τὴν αὔριον ὅ,τι εἶχον ἀποφασίσει, ἐλπίζων ὅτι θὰ εὐρεθῇ κατάλληλος δι' ἐμὲ οἰκογένεια. Πολλάκις ἐπέστρεψα εἰς τὸν κῆπον τῆς Ἐλένης μου, ἀποφασίσας νὰ μείνω πλησίον τῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς εἶχεν ἀναχωρήσει. . . Πλανώμενος λοιπὸν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἔφθασα ἐπὶ τέλους εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὅπου τώρα εὐρίσκομαι.

Κατοικῶ εἰς ὠραίαν οἰκίαν καὶ ἔχω ὅλα μου τὰ ἀγαθὰ. Ἡ κυρία μου ὀνομάζεται Ἄννα καὶ μ' ἀγαπᾷ πολὺ. . . ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ.

Ἀκούσατε δὲ πῶς τὴν ἐγνώρισα.

Ἦτο θέρος καὶ ἡ ἀγαπητή μου Ἄννα ἐκάθητο ἐπὶ τῆς δροσερᾶς χλόης καὶ ἐκαμάρονε τὸ λευκότατον ὡς τὴν χιόνα ἀρνάκι τῆς, τὸ ὅποιον ἐβοσκεν ἐκεῖ πλησίον τῆς.

Ἡ εὐμορφία καὶ σεμνότης τῆς κορασίδος ταύτης μὲ κατέβηλξαν, ὥστε ἀμέσως ἀπεφάσισα νὰ παραδοθῶ εἰς αὐτήν. Πετάξας λοιπὸν, ἐστάθην πρὸ τῶν ποδῶν τῆς. Ἐκείνη δὲ ὡς με εἶδεν ἀνεσκίρτησεν ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἀνέκραξε.

— Ὄ, τί ὠραῖον πουλάκι!

Καὶ κόψασα τεμάχιον ἐκ τοῦ ἄρτου τῆς ἔτριψε τὴν ψίχα ἐμπροσθέν μου. Ἐγὼ δὲ ἀμέσως πλησιάσας ἔτρωγον τὰς ψίχας μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως, ἐκβάλλων συγχρόνως χαρμωδύνας κραυγὰς, διὰ τῶν ὁποίων ἐξέφραζον εἰς αὐτήν τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Μοὶ εἶτεινε ἔπειτα τὸν δάκτυλόν τῆς, καὶ ἐγὼ πηδήσας ἐκάθησα ἐπ' αὐτοῦ, ἐξακολουθῶν τὸ κελάδημά μου, καὶ θεωρῶν αὐτήν μετὰ γλυκύτητος.

Ἐκλινε πρὸς ἐμὲ τὴν ὠραίαν κεφαλὴν τῆς, καὶ με κατεφίλει διὰ τῶν δροσερῶν καὶ κοραλλίνων χειλέων τῆς, θωπεύουσα με συγχρόνως διὰ τῆς λευκῆς καὶ ἀπαλῆς χειρὸς τῆς, ἐν ᾧ συγχρόνως ἐκ τοῦ εὐδόμου καὶ χαριστάτου στόματός τῆς ἐξήρχοντο λόγοι θωπευτικοί, λόγοι φιλίας καὶ ἀγάπης.

Οὕτω πως δὲ παρακολουθουμένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρνίου τῆς, μ' ἔφερον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς καὶ μετὰ χαρᾶς μ' ἔδειξεν εἰς τὴν καλὴν τῆς μητέρα, ἡ ὁποία—πρέπει νὰ το ὁμολογήσω—μὲ ὑπεδέχθη μετὰ πολλῆς εὐγενείας, δι' ἧς ἐκφράζω πρὸς αὐτήν τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

Τὸ δωμάτιον τῆς Ἄννας μου εἶνε καὶ δωμάτιόν μου, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ κάθημαι τώρα καὶ συγγράφω τὰ Ἀπομνημονεύματά μου ταῦτα.

Γ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΦΙΑΗ.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα, ἡ Ἄννα εἰργάζετο μετὰ τῆς μητρὸς

τῆς ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἐγὼ δὲ καθήμενος εἰς τὴν συνήθη θέσιν μου, ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς κόρης, ἐπαίζον με τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τῆς. Αἴφνης ὅμως καὶ ἐκείναι διεκοψῆν τὸ ῥάψιμον τῶν, καὶ ἐγὼ τὸ παιγνίδιον μου, διότι ἐντὸς τῆς ἐστίας ἠκούσθη ἐλαφρὸς θόρυβος καὶ κλαυθμηρὰ κραυγὰ. Τρέχουσιν ἀμέσως αἱ κυραὶ καὶ εὐρίσκουσι μικρὰν χελιδόνα, ἡ ὁποία εἶχε βεβραχίως πέσει ἐκ τῆς στέγης τῆς οἰκίας ἐντὸς τῆς καπνοδόχου, ἀλλ' εὐτυχῶς δὲν εἶχε κτυπήσει πολὺ.

Τὴν ἐπῆραν εὐθὺς ἀσθμαίνουσαν καὶ τρέμουσαν, τὴν περιποιήθησαν, τὴν ἐθέρμαναν καὶ τὴν ἔθηκαν ἐντὸς μικροῦ κουτίου, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐστρωσαν βραχιόκιον διὰ νὰ γείνη ἡ κλίνη τῆς ἀναπαυτικωτέρα. Ἐπειτα δὲ ἐφρόντισαν καὶ περὶ τῆς τροφῆς τῆς. Ἡ Ἄννα εἴξευρεν ὅτι αἱ χελιδόνες ἀγαπᾶσι πολὺ τὰς μυίας, τοὺς κῶνωπας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔντομα· ὅθεν ἀμέσως ἔσπευσε νὰ συνάξῃ ἀρκετὰ χάριν τῆς μικρᾶς ὄρφανῆς, τὴν ὁποίαν ὀνόμασε Τιτὴν, διότι ἀκαταπαύστως ἔκραζε τιτί! τιτί!

Ἄλλὰ πάντα ταῦτα δὲν με διεσκιδάζον, διότι αἱ κυραὶ μου περιποιούμεναι ἐκείνην, παρημέλησαν ἐμέ! Καὶ ὅμως τί νὰ κάμω, δὲν ἔλεγον τίποτε. Ἐνδομύχως μόνον κατηρώμην τὴν τύχην, ἡ ὁποία ἔγεινεν αἰτία νὰ χάσω τὸ ἡμισυ τῶν περιποιήσεων τῆς ἀγαπητῆς μου Ἄννας.

Περὶ τὸν νομίζω νὰ σὰς εἶπω, ἀγαπηταί μου ἀναγνώστριαί, πόσον εἴμεθα ζηλότυποι ἡμεῖς οἱ πυργίται, διὰ τὴν βεβραχίως εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ το εἴξεύρετε!

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἔδωκαν εἰς τὴν Χελιδόνα μυίας εἰς μικρὰ κομμάτια, ἔπειτα δὲ καὶ μυίας ὀλοκλήρους. Τὸ δὲ μικρὸν κουτίον, τὸ ὅποιον ἐχρησίμευεν ὡς κλίνη ἢ φωλιά, τὸ ἐτοποθέτησαν ἐντὸς κλωβίου ὡς τὸ ἰδικόν μου, καὶ ἡ μικρὰ παράσιτος εὐχαριστεῖτο πολὺ μένουσα ἐντὸς αὐτοῦ. Μόνον δὲ ὅτε ἦτο ὥρα νὰ φάγῃ ἐξήρχετο.

Ἡ κυρία Τιτὴ δὲν ἤθελε νὰ τὴν πιάνουν—ἐμὲ τοῦναντίον δὲν μ' ἐμελλε—ἀλλ' ἔθετον τὸν δάκτυλόν τῶν πλησίον τοῦ κουτίου καὶ ἐκείνη ἐπήδα ἐπ' αὐτοῦ μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ εὐκινήσιας. Ἡ κυρία Τιτὴ δὲν ἤθελε νὰ μένη ἐντὸς κλωβίου καὶ ἀνοικτῆ ἐὰν ἦτο ἡ θύρα του—κατὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐγὼ συμφωνῶ μετ' αὐτῆς.—Τὴν ἀπέθετον λοιπὸν ἐπὶ τοῦ τραπέζιου, τὸ ὅποιον εἶχεν ἡ Ἄννα ἐμπρὸς τῆς ὅτε εἰργάζετο, καὶ ἐκεῖ ἔμενον ὀλοκλήρους ὥρας πηδῶσα καὶ ψιθυρίζουσα, συνομιλοῦσα μετὰ τῆς κυρίας τῆς, περιποιουμένη τὰ περὰ τῆς καὶ καθαρίζουσα τὴν οὐραν τῆς, περιστρέφουσα τὴν κεφαλὴν τῆς καὶ παρατηροῦσα ἡμᾶς διὰ τῶν λαμπρῶν καὶ μεγάλων μελαινῶν ὀφθαλμῶν τῆς.

Ἐκ δικλειμμάτων δὲ ἡ Ἄννα καὶ ἡ μήτηρ τῆς ἐλάμβανον ἐκ τινος μικροῦ κουτίου δύο ἢ τρεῖς μυίας καὶ τὰς πκρουσίαζον εἰς τὴν Χελιδόνα, ἡ ὁποία τὰς ἐκαρφονε διὰ τοῦ μικροῦ καὶ εὐκινήτου ῥάμφους τῆς εὐκολώτατα. Ἀν δὲ τὰς ἀπέθετον ἐπὶ τῆς τραπέζης, δὲν τὰς ἤθελεν, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ἐπέσιναι πολὺ. Ὅτε δ' ἐγὼ κατὰ πρῶτον παρετήρησα τοῦτο, ἐπειράχθην καὶ εὐθὺς πηδήσας ἀπὸ τοῦ ὤμου τῆς Ἄννας ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔχαψα τὰς μυίας πρὶν ἢ κυρία Τιτὴ καταλάβῃ τί ἔστρεψε. Τρομαχάστα ὅμως ἐκ τῆς αἰφνιδίας παρου-

σίας μου, μ' ἐκέντησε διὰ τοῦ ῥάμφους τῆς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐγὼ βεβραχίως τὴν ἐκέντησα ἐπίσης. Ἀλλ' ἀμέσως ἡ κυρία μου, ἀπλώσασα τὴν χειρὰ τῆς, μ' ἐπῆρε καὶ μ' ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς λέγουσα—λαίμαργε!

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ὠραίαν τινὰ ἐσπέραν, ἡ Τιτὴ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς τραπέζης ὡς πάντοτε, ἀλλὰ σκεπτικὴ ὀλίγον. Αἴφνης δὲ ἀνοίξασα τὰς πτέρυγας τῆς, ἐκβάλλει κραυγὴν ὀξεῖαν καὶ πετᾷ ἔξω τοῦ παραθύρου, τρέχουσα εἰς συνάντησιν τῶν ὁμοίων τῆς, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐντὸς τοῦ κήπου μας.

— Καλλίτερα! εἶπον ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν. Ἐφυγε καὶ ἡλευθερώθημεν ἐκ τῆς ὀχληρᾶς παρουσίας τῆς.

Ἀμέσως δὲ ἐπέταξα καὶ ἐγὼ καὶ ἐστάθην ἐπὶ τινος στέγης ἐκεῖ πλησίον, περιέργως νὰ παρατηρήσω τί θὰ κάμῃ ἡ Τιτὴ. Καὶ ἐκείνη μὲν ἐπέτα ὡς τρελλὴ μετὰ τῶν συντρόφων τῆς, ἡ δὲ Ἄννα μου καὶ ἡ μήτηρ τῆς ἦσαν εἰς τὸ παράθυρον ὡς κεραυνοπληκτοὶ, καὶ μετ' ἀνησυχίας προσεπάθουν νὰνακαλύψωσι τὴν ἀχάριστον χελιδόνα, ἡ ὁποία ἐπαίξε καὶ ἐγέλα, χωρὶς νὰ συλλογίζεται τὴν κυρίαν τῆς.

Μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψα καὶ ἐκάθησα ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς Ἄννας, ἡ ὁποία θαρούουσα μ' ἐπῆρε εἰς τὰς χειρὰς τῆς καὶ με κατεφίλει λέγουσα:

— Σὺ ἀγαπητέ μου Πυργίτη, σὺ μ' ἀγαπᾶς! . .

— Πολύ, πολύ, πολύ! ἀπεκρίθην ἐγὼ καὶ ἐπέταξα πάλιν ἐπὶ τῆς στέγης μου, διὰ νὰ ἐξακολουθῆσω τὰς παρατηρήσεις μου.

Ἡ δὲ Ἄννα κατέβη εἰς τὸν κῆπον καὶ ἐκάλεσε τὴν Τιτὴν διὰ τῆς γλυκυτέρας καὶ θωπευτικωτέρας φωνῆς τῆς· ἀλλὰ τίποτε. Ἐνῶ ὅμως ἔστρεφε περίλυπος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν, ἠσθάνθη ἐλαφρὰν προστριβὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς, καὶ ἤκουσε κραυγὴν ἐλαφρὰν. . . Ἦτο ἡ Τιτὴ ἐκάθησε ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς Ἄννας μου, θέλουσα ἡ κυρία νὰ με πάρῃ τὴν θέσιν μου. Ἐγὼ δὲν εἰμύρεσα νὰ κρατηθῶ, ὡς ἀνεμοστρόβιλος ἐπέπεσα κατ' αὐτῆς. . . Ἀλλ' ἡ Ἄννα προστατεύουσα αὐτήν, μ' ἔλαβε, μ' ἐφίλησε καὶ μ' ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ ἄλλου ὤμου τῆς, λέγουσα:

— Ἀγαπητέ μου Πυργίτη, ἂν ζηλεύῃς τὴν Τιτὴν δὲν σ' ἀγαπῶ πλέον!

Ἐγὼ δὲν ἀπεκρίθην, ἀλλ' ἐσωτερικῶς ἔβραχεν ἡ καρδία μου.

— Δὲν μ' ἀποκρίνεσαι; μ' εἶπε. Ἐλα, κύριε, φίληστε τὴν κυρίαν σου, φίλησε καὶ τὴν Τιτὴν.

Ἰπῆκουσα, καὶ οὕτως ἠγαπήσαμεν, καὶ ἐκοιμώμεθα καὶ οἱ δύο ἐντὸς τοῦ δωματίου τῆς Ἄννας.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δ' ἐκείνης ἡ Τιτὴ μὰς ἐξύπνιζε πρῶτ' πρῶτ' διὰ τῶν ὠραίων ἀσμάτων τῆς, ἐμὲ καὶ τὴν Ἄνναν, ἡ Ἄννα ἦνοιγε τὸ παράθυρον, ἐπέτα ἔξω ἡ Τιτὴ, ἐπέτων καὶ ἐγὼ, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἐπεστρέφομεν. Ἡ Τιτὴ ἦτο πολὺ καλὴ, ἦτο φίλη ἀνεκτίμητος καὶ διὰ τοῦτο προθύμως ἐξετέλουν ὅ,τι μ' εἴχτει.

Καυμένη Τιτὴ! ἄχ! πόσον τὴν ἠγάπων, ἀλλὰ. . . ὁ Θεὸς οὕτως ἠθέλησε!

Καὶ ἂν μὲν τὸ παράθυρον ἦτο κλειστόν, ἐκείνη μὲν ἐπέτα καὶ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς τραπέζης πλησίον τῶν ἐργαζομένων κυριῶν μας, ἐγὼ δὲ περιεπερόμην εἰς τὴν αὐλήν, καὶ τὸ ἐστιατόριον. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἔφευγεν, ἐπανήρχετο, ἐξήρχετο καὶ ἔστρεψε

μετὰ τῶν συντρόφων της, ἐπέστρεψαν, ἐπέτα κυκλοειδῶς ἐντὸς τῆς αὐθούσης, μᾶς ἐχαρέτιζες διὰ τοῦ χαρμολοῦ καλαδήματός της, ἡμεῖς τῇ ἀπεκρινόμεθα καὶ πάλιν ἔφευγε περιχαρῆς καὶ φαιδρά. Ἐν ᾧ δ' ἐκείνη ἔλειπεν, ἐγὼ συνωμίλουν μετὰ τινῶν παλαιῶν μου φίλων γειτόνων, ἣ ἐπισκεπτόμην τὰ κλήματα, ἐπιθεωρῶν αὐτὰ καὶ παρατηρῶν ἐὰν ὠρίμασαν αἱ σταφυλαί.

Κατὰ τὴν ὥραν δὲ τοῦ φαγητοῦ ἡ Τιτὴ ἐπανήρχετο, ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ὤμου τῆς κυρίας της, καὶ ἐγὼ ἐπὶ τοῦ ἄλλου, καὶ οὕτω πως ἡ ἀγαπητὴ μας Ἄννα εἰσῆρχετο εἰς τὸ ἐστιατόριον ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει... Ἄχ! τί εὐτυχεῖς χρόνοι!

Ἡ Τιτὴ μόνον μῦας ἔτρωγεν, ἀλλὰ βαθμηδὸν συνείθισεν νὰ τρώγῃ κρέας ὀρνιθίου ὀμὸν ἢ καὶ ψημένον καὶ κομμένον εἰς λεπτὰ κομμάτια, τὰ ὁποῖα ὠμοιάζον με λεπτὰς κλωστὰς ἢ μὲ λεπτοὺς σκόληκας. Ποτὲ ὅμως δὲν ἔτρωγεν ὅτι εἴρσκει, καὶ τοῦτο μοι φαίνεται πολὺ παράξενον! Διότι ἐγὼ ἔτρωγον εὐχαρίστως ὁποιοῦνδήποτε φαγητὸν μ' ἔδιδον, καὶ ποτὲ δὲν μ' ἐγάλασε, καὶ διὰ τοῦτο ζῶ ἀκόμη καὶ εἰμαι ἀκραιότατος, ἐν ᾧ ἐκείνη ἢ καυμένη!...

Ἄλλ' οἱ μῆνες παρήρχοντο, ἦλθεν ὁ Σεπτέμβριος καὶ αἱ μῦαι βαθμηδὸν ἐχάνοντο.

Ὁλλάκις εἶπον εἰς τὴν ἀτυχή Τιτὴν.

— Φοβοῦ τὸν χειμῶνα, συνείθισεν νὰ τρώγῃς κρέας, διότι τὸν χειμῶνα δὲν ὑπάρχουν μῦαι, καὶ πῶς θὰ ζήσης;

— Ἐχεὶ ὁ Θεός! μ' ἀπεκρίνετο ἐκείνη διὰ τῆς γλυκειᾶς φωνῆς της.

— Καλὰ, φίλη μου! ἀλλὰ πρόσεχε! ὁ χειμὼν θὰ ἔλθῃ!

— Δὲν εἰξέζω ἐγὼ χειμῶνα καὶ ἔσχει μῶνα!

— Καλὰ! ἀλλὰ φοβοῦ τὸν χειμῶνα, καὶ ἄκουσ' ἐμὲ ὅστις τοῦ το λέγω, διότι ἐγὼ εἰξέζω τί ἐστὶ χειμῶν, τὸν ἔδοκίμασα!

Τί ἀνόητον ζωῶφρον! δὲν ἠθέλησε νὰ με πιστεύσῃ...

Καὶ ἤδη αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐπιπτον ἐπὶ τῆς γῆς πλαγίως, καὶ ἡ ἀγαπητὴ μου Τιτὴ — ἄχ! πόσον εὐλικρινῶς τὴν ἠγάπων! — σπανίως ἐξήρχετο εἰς περίπατον. Αἱ ἀδελφαὶ της συνηθροίζοντο μετ' ἀνησυχίας ἐτοιμαζόμεναι ὡς εἰς ταξίδιον, καὶ μίαν πρωίαν ἐξυπνήσαντες, δὲν τας εἶδομεν πλέον... εἶχον ἀναχωρήσει!...

Ἦτο ἤδη ἡ 8 Ὀκτωβρίου.

Ἡ ἀγαπητὴ Ἄννα ἤνοιξε τὸ παράθυρον διὰ νὰ πετάξῃ ὀλίγον ἡ Τιτὴ καὶ διασκεδάσῃ τὴν μελαγχολίαν της, ἀλλὰ δὲν ἠθελεν, εἴτε διότι ἐκρούονεν, εἴτε διότι δὲν εἶχε δυνάμεις, εἴτε τίς οἶδε διὰ ποῖαν ἄλλην αἰτίαν!

Ἀφ' οὗ ἦλθεν ὁ χειμῶν, ἔπρεπε νὰ φήσωμεν τὴν ἐξαγὴν καὶ νὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς τὴν πόλιν. Ἡ Τιτὴ καὶ ἐγὼ ἐταξιδεύσαμεν ἐν τῷ αὐτῷ κλωθίῳ, τὸ ὁποῖον ἡ κυρία μας ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων της.

Καθ' ὄλον τὸ διάστημα τοῦ ταξιδίου ἐγὼ παρεκάλουν καὶ ἰκέτευον τὴν Τιτὴν νὰ φύγῃ καὶ νὰ κολουθήσῃ τὰς ἀδελφάς της, βεβαίων αὐτὴν ὅτι τὸ ἐρχόμενον ἔτος θὰ ἔλθῃ πάλιν νὰ μας εἴρῃ, ὅτι θὰ τὴν ἐνθυμώμεθα πάντοτε, καὶ θὰ τὴν περιμένωμεν νὰ μας φέρῃ τὴν γλυκειὰν ἀνοιξιν. Ἄλλ' ἐκείνη ἦτο ἀκατάπειστος καὶ δὲν μ' ἤκουσε.

Ταλαίπωρος φίλη μου, μόνη σου ἔτρεχες εἰς τὸν θάνατόν σου!...

Ἐρθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας δὲν ὑπῆρχον πλέον μῦαι. Πῶς νὰ μὴ ἀποθάνῃ τις τῆς πείνης;... Ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσῃ τρώγουσα κομμάτια μικρὰ κρέατος ἐπὶ ἐξ ὅλους μῆνας! Ἐγενηλοῖπόν μέγα συμβούλιον οἰκογενειακόν, καὶ αἱ κυριαὶ μου ἀπεφάσισαν ὅτι ἔπρεπε νὰ κλείσωσι τὴν Τιτὴν ἐξω τῆς οἰκίας ὥστε νὰναχωρήσῃ μετὰ τῶν ὀλίγων χειμῶνων, αἱ ὁποῖαι εἶχον μείνει μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν συντρόφων των καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ φύγωσι καὶ αὐταί. Ἦδύνατο λοιπόν καὶ ἡ Τιτὴ πολὺ καλὰ νὰ τας ἀκολουθήσῃ.

Ὁμοί! ἡ ἀγαπητὴ μου Ἄννα ἐπῆρε εἰς τὰς δύο χεῖρας της τὴν Τιτὴν, τὴν ἐφίλησε καὶ πάλιν τὴν ἐφίλησε, τὴν ἀπεχαριέτισα καὶ ἐγὼ περίλυπος, ἠνοίζαμεν τὸ παράθυρον, καὶ ἡ Ἄννα τὴν ἀπέλυσεν εἰς τὸν κῆπον... Πάντες ἐκλαίονεν καὶ τὰ δάκρυά μας ἔρρεον...

Ἡ Τιτὴ ἔκαμψε δύο ἢ τρεῖς γύρους περί τῆς οἰκίας καὶ διὰ μίαν ἐγένετο ἄφαντος.

Ἐκλείσαμεν τὸ παράθυρον σιωπηλοὶ καὶ σενάζοντες!

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἦλθεν ὁ κηπουρὸς καὶ μας εἶπεν ὅτι ἡ Τιτὴ ἀφ' οὗ τὴν ἀπελύσαμεν, μόλις μετὰ μίαν ὥραν, ἔφθασεν εἰς τὴν ἐξοχικὴν μας οἰκίαν, ἐστάθη εἰς τὸ παράθυρον τῆς Ἄννας, τὸ ἐκτύπησε διὰ τοῦ μικροῦ βάρφους της, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο κλειστὸν ἐπέταξεν εἰς τὸ παράθυρον τῆς αἰθούσης, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο ἦτο κλειστὸν... Ἐκλαυσεν, ἐκλαυσεν ἐστέναξε... καὶ μετ' ὀλίγων ὥρων ἐπέταξε ὑψηλὰ καὶ ἠφανίσθη...

Ἐῦρεν ἄρα γε τὰς συντρόφους της καὶ ἀνεχώρησε μετ' αὐτῶν; τὴν ἠφάνισεν τὸ ψῦχος; Αἱ ἀσθενεῖς πτέρυγές της μήπως ἐκουράσθησαν καθ' ὁδὸν καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ ἐφρονεῦθη;... Τίς οἶδε! ἡμεῖς δὲν ἐμάθωμεν τίποτε, οὐδὲ τὴν εἶδομεν πλέον!...

Οὕτω πως ἔχασα καὶ τὴν τελευταίαν φίλην μου!...

Ἐκτοτε πολλὰ παρήλθον ἔτη, καὶ σήμερον ἐγὼ εἶμαι ἤδη γέρον, παράξενος, καὶ φιλάσθενος. Σκέπτομαι, συλλογίζομαι!...

Ἀγχιπῶν καὶ λατρεύων τὴν χαριτωμένην μου κυρίαν, — ἡ ὁποία τώρα ἐγεγεννηται ὡραία νέα, — περιμένω μετὰ καρτερίας τὸν θάνατον, παρακαλῶν τὸν Θεὸν νὰ μ' ἀξιώσῃ νὰποθάνω πλησίον της!...

... Εἶμαι ἤδη γέρον παράξενος καὶ φιλάσθενος. Σκέπτομαι συλλογίζομαι...